

LÉON BLUM —

POLITIKERN

Av socialrådet GUNNAR LÖWEGREN, Paris

LÉON BLUMS styrka som politiker är att han rättframt och utan förbehåll framlägger sin åsikt och för eventuellt samarbete med andra partier på förhand angiver de villkor, som han för sin del anser oavprutliga.

På samma sätt har han klart och konsekvent framställt sin socialistiska idépolitik. Detta har han framför allt gjort uti det stora programtal, som han 1920 höll på den socialistiska kongressen i Tours och senare utgivit under titeln »Pour la vieille maison», dessutom i ett flertal broschyrer, bland dem »Socialisme et bolchevisme» och »Pour être socialiste».

Den franska radikalismen och den franska socialismen äro enligt honom principiellt olikartade. Radikalismen är en borgerlig rörelse, som försvarar privat äganderätt och enligt laga former vill utföra sitt reformarbete. Socialismen däremot är revolutionär, åsyftande en total omläggning av det ekonomiska samhället. »Reformismen existerar ej. Partiets doktrin är revolutionär.» — »Det finns icke en enda socialist som medger att låta sig instängas inom laglighetens gränser.» Socialismens mål är att »med vilka medel som helst, vare sig lagliga eller olagliga, på förhand utslutna, övertaga högsta makten». Vilja kapitalisterna och de borgerliga politikerna frivilligt och etappvis överlämna ledningen åt socialisterna, ligger vägen öppen för en fredlig omdaning av samhället. Därest ej, se socialisterna sig nödsakade att tillgripa hårdare metoder. Målet som måste förverkligas är samhällets övertagande av alla produktionsmedel: jord, fyndigheter under jorden, maskiner och verktyg, byggnader, ädla metaller, mynt, värdepapper. Utan att i alla stycken vara rättrogen marxist, har Blum ännu så sent som på 1930-talet hävdad det marxiska socialiseringskravet i hela dess ursprungliga omfattning samt förklarat, att angående slutmålet ingen skiljaktighet finnes mellan den franska socialismen och Lenins kommunism.

Han har likväl icke velat vara med om en anslutning till den III. Internationalen. Skälen härför har han utförligt angivit. Lenins diktatur bjuder honom emot. Han är demokrat och i det stycket Jaurès' lärjunge. Han förnekar icke, att det för en kortare period kan visa sig erforderligt med en diktatur. Men denna skall vila på ett proletariats bemyndigande, icke som i Ryssland vara en självtagen maktposition. Dessutom anser han, att den av Lenin inslagna vägen är olämplig ur taktisk synpunkt. Lenin grundade först sin diktatur och räknade i andra hand med en skolning av proletärmassornas förmåga att omhänderhava samhällets angelägenheter. Blum anser, att man bör följa ett rent motsatt tillvägagångssätt: först fostra massorna till ekonomisk insikt och uppöva dem uti skötseln av allmänna värv, därefter igångsätta revolutionen, må vara då för en kortare tid under diktatorial ledning. Denna uppfostringsperiod måste givetvis förläggas inom det borgerligt-kapitalistiska samhällets ram och laga former samt realiseras genom ett etappvis fortskridande reformarbete.

»Socialismen är internationell i den mening, att dess förverkligande inom en enda isolerad nationell kader är en omöjlighet.» På grund härav är Blum motståndare till det ekonomiska och statliga livets uppdelande efter nationella gränser. Han är icke antinationell, han erkänner nationens betydelse för kulturarbetet, men han utdömer de nationella statsbildningarna, de nationella maktfordringarna samt deras följdforeteelse, det nationella försvaret. Om socialismen kan förverkligas endast på internationell väg, följer härav nödvändigheten av att snarast avskaffa det nationella försvaret. Enligt honom ligger det redan i ett försvars förefintlighet en lockelse till krig och äro krigsindustriernas målsmän cyniska propagatörer för krigiska förvecklingar. »Det är icke fara för krig som verkar bestämmande på och berättigar rustningarna, det är rustningarna som i och för sig utgöra ett krigshot.» På ett möte 1932 drev han, sin vana trogen, denna åsikt upp till följande klimax: »Plus il y a de danger dans le monde, plus il faut désarmer.» Blum har yrkat på att efter världskriget Frankrike skulle giva exemplet på att avrusta och detta även i det fall att andra länder icke omedelbart efterföljde det. Ingen skulle våga angripa det, det skulle bliva osårbart genom den nimbus av kulturellt hjältemod, varmed det i världsoptionens ögon skulle omgivas.

Denna försvarsfientlighet begränsar Blum emellertid till natio-

nella konflikter mellan kapitalistiska stater. Men om det gäller krig mellan tvenne stater, den ena demokratisk och som sådan stående ett trappsteg närmare möjligheten att förverkliga socialismen, den andra antidemokratisk och tvättäkta kapitalistisk, då anser han den senares förefintlighet vara för den förra ett så uppenbart krigshot, att det är nödvändigt att noga tillse, att den militära och ekonomiska försvarsberedskapen är tillfredsställande. Det är i överensstämmelse med denna åsikt som tillkomsten av Hitlers Tyskland och dess rustningar föranlett Blum till att helt ändra sin inställning till Frankrikes försvar. Som regeringschef har han väl sört för den militära krigsberedskapen, genomdrivit 50 % höjning i de ordinarie anslagen till försvaret och försett armén och flyget med modern teknisk utrustning.

Den principiella olikhet, som enligt Blum finnes mellan radikalism och socialism, ansåg han likväl icke böra förhindra varje samarbete med radikalerna. Redan under valrörelsen 1924 träffades överenskommelse om gemensamt uppträdande mot det nationella blockets kandidater och samma har varit fallet under senare valrörelser. Men Blum har alltid på förhand klart angivit, hur långt en samverkan borde sträcka sig och var den gräns går, som de bägge partierna inte kunde överskrida utan att åtskiljas. Efter vänsterns valsegrar 1924 och 1932 erbjöd Herriot Blum och hans partivänner att ingå i en radikal ministär. Vid bägge tillfällena vägrade Blum att sända en sådan »gisslan», eftersom Herriot icke på förhand ville godtaga den långa räckta av ganska starkt socialistiskt betonade reformer, som Blum uppställde som villkor för ett samarbete. Under hela 1920-talet stod dessutom Herriots och Blums olika inställning till försvaret såsom ett hinder för samarbete.

Under 1930-talet har en allmän förskjutning ägt rum av den franska politikens arbetsuppgifter samt de olika partiernas inriktning till dessa.

Världskrisen kom senare till Frankrike än till flertalet övriga länder. Den uppenbarade sig där först ett stycke in på 1931 och gjorde sig ej fullt kännbar förrän så sent som 1933. Den har sedermera icke velat släppa sitt grepp och än i denna stund kan man näppeligen förmärka en verklig konjunktursvängning. Orsaken härtill är att den träffade ett land, vars ekonomi redan tidigare var undergrävd av den oerhörda statskuld, det fått påtaga sig under

kriget och därefter för återuppbyggande av de förstörda provinserna. Statsskulden kräver i ränta och amortering ungefär hälften av den ordinarie statsbudgeten. Skattetrycket är nedbrytande. Under världskrisens värsta hemsökelseår beräknar man, att utgifterna till stat, kommun och andra offentliga inrättningar krävde ungefär hälften av den årliga nationalinkomsten. Dessa höga skatter drevo alla varupris i höjden och uppingo till ett onaturligt högt belopp uti produktionsomkostnaderna. På grund härav har den franska utrikeshandeln haft svårt att kunna hävda sin ställning uti den internationella konkurrensen.

Vid samma tidpunkt 1933 som världskrisen började göra sig verkligt kännbar i Frankrike inträffade den andra av de händelser, som kom att förskjuta aktualitetsordningen mellan de politiska frågorna, nämligen Hitlers övertagande av makten i Tyskland. För mången fransman kom detta som en överraskning. Särskilt var så förhållandet för de socialistiska valmassorna och Le Populaires läsare, ty Blum hade alltid i sin tidning gycklat med Hitler och ännu så sent som 1932 där skrivit, att Hitler hade mindre utsikter att erövra makten »än general Boulanger den 27 januari 89 och Paul Déroulède på Félix Faures begravningsdag».

Blum drog snabbt konsekvensen ur det förändrade läget. Han insåg klart faran för Frankrike och att denna ytterligare skulle ökas, om ett samarbete, som man hade skäl att vänta, komme att inledas mellan de tvenne diktaturstaterna, Hitlers Tyskland och Mussolinis Italien. Han ansåg i högre grad än tidigare nödvändigt att de stora demokratierna, Förenta Staterna, England, Frankrike, utrikespolitiskt nära samarbetade. Inrikespolitiskt växte helt plötsligt hans intresse för samförstånd med radikalerna och övriga vänsterpartier. Utan en nära samverkan dem emellan kunde man befara, att fascismen och nazismen finge efterföljare inom Frankrike och där skulle lyckas fånga in det myckna missnöje med parlamentarismens urartning och politikernas olater, som jäste sedan länge inom olika kretsar av folket. Blum greps av allvarlig oro för den franska demokratiens framtid och ansåg landets ekonomiska tillfrisknande vara ett första villkor och en oundgänglig nödvändighet för att landet skulle äga icke blott en militär utan även ekonomisk krigsberedskap.

Han fick inom kort rätt uti sin förmodan, att fascism och nazism skulle få franska avläggare. En ny Boulanger-typ, överstelöjtnanten markis de La Rocque, började en nationell rörelse av

antiparlamentarisk natur och hans parti, Croix de Feu, samlade snabbt hundratusentals anhängare. De La Rocque har aldrig så noga vetat vad han vill och hans anhängare ha tillhört de mest skilda politiska läger. Den enda verkliga föreningspunkten dem emellan har varit ett moraliskt patos, en vilja att stävja parlamentarikernas självsvåld och den lagstiftande maktens intrång på den dömande maktens befogenheter. Men bland hans olikartade partigångare räknades säkerligen icke så få, vilka om icke offentligt på mötena så man och man emellan talade om att tåga till Palais Bourbon och hastigt och lustigt köra bort deputeraderna. Så inträffade kort därefter den olyckliga 6 februari 1934, vilken från en fredlig demonstration urartade till ett upplopp, i vilket säkerligen även enstaka skaror av Croix de Feu hade sin andel. Det sopade visserligen icke bort deputeraderna, men väl den radikala ministären Daladier, tidigare impopulär genom sin hållning under Stavisky-skandalen, efter den 6 februari allmänt avskydd efter den blodsutgjutelse, som ordningsmaktens företrädare genom sin hållning givit anledning till.

Under en kort tid såg det ut som om denna ovilja skulle växa ut till en allmän folkopinion och möjligen föranleda en politisk strömkantring. Anmälningarna till de La Rocques föreningar strömmade in i ökat antal. Högerpressen började tala om att vänstermajoriteten i kammaren icke längre hade den moraliska prestige, som fordras för regeringsansvarets innehav. Denna oppositionsstorm var likväl av övergående art, vänsterns ställning i verkligheten aldrig allvarligt hotad. Men stormen hade varit tillräcklig för att ena alla vänstermän till ett förbittrat motanfall. Radikalerna kände sig sårade uti Daladiers och Chautemps' personer, socialisterna med Blum i spetsen mötte upp vid deras sida. Ansvar för det hela övervältrades på de La Rocque och vänsterpressen, och alla vänsterns politiska talare tjänade som den megafon, genom vilken för allt folket utropades det i och för sig alldeles falska påståendet, att de La Rocque var en fascist och som sådan en fara för demokratien. Med alla till buds stående tricks blåstes till försvar för den demokratiska republiken. Stämningen blev överhetsad och man utnyttjade den till att utarbeta ett för alla vänsterpartier gemensamt aktionsprogram för en s. k. folkfront, sträckande sig från kommunisterna över socialisterna till radikalerna. Det var denna folkfront, som vid valrörelsen 1936 gick fram med gemensamma vallistor och vann en lysande valseger.

Att det senare blev fallet berodde emellertid mindre på skräm-
selpropagandan mot fascismen än på en omständighet av helt
annan art. Under valrörelsen våren 1936 hade nämligen valmän-
nen redan så länge hört talas om det inhemska fascisthotet, att
de mer av vana än av stundens behov instämde uti anatemat där-
emot. De hade fått helt andra saker att tänka på. Krisåren hade
övergått uti en fruktansvärd dyrtid, lönerna voro otillräckliga och
statsbudgeten hade man ännu icke lyckats att fullt balansera. Men
vad man mest utav allt vredgades över var den deflationspolitik
med nedskärning av statstjänarnas förmåner och försök att ned-
skriva statsutgifterna, vilken allt sedan valen 1932 hade för kri-
sens övervinnande tillämpats av de olika radikala finansministrar,
Germain Martin och Régnier, vilka under denna tid omhänderhaft
finanspolitiken.

Vid upprepade tidigare tillfällen hade radikala regeringar
ådagalagt en sorglös likgiltighet för statsfinanserna. När Herriot
1932 övertog regeringsansvaret, föresatte han sig därför att icke
denna gång samma försumlighet mot budgetens balansering finge
äga rum, som inträffat under hans tidigare regeringstid 1924—25.
Därför satte han en så skicklig finanstekniker som Germain Mar-
tin till finansminister. Denne hade klart för sig, vilka svårigheter
som skulle upptorna sig mot hans försök att under en kris- och
dyrtid göra besparingar i statsutgifterna, ej minst i dess löne-
konton. Men han ansåg det vara en oundviklig nödvändighet för
valutans bestånd och krisens hävande att folket gick igenom den
hårda eklut, varom den gamle finansexperten Caillaux så många
gångar talat. Han och hans efterträdare som finansminister lycka-
des göra avsevärda besparingar i olika utgiftskonton samt nå ett
gott stycke hän mot budgetens verkliga balansering. Men alla de
hundratusen, som fingo vidkännas dessa besparingar, ville icke
förstå, hur krisens allvar gjorde dylika offer oundvikliga, och att
en sanering av landets finanser icke kunde uppnås annorlunda än
genom en övergående nedpressning uti samtligas levnadsstandard.
Häftigast var missnöjet bland statstjänarna, som bekant en av
de största kårerna bland valmännen.

Deras missnöje växte till en allmän storm. Rätteligen skulle
den ha träffat det radikala partiet, enär det var dess män som
suttit som finansministrar. Under dessa folkfrontens klang- och
jubeldagar förefanns likväl ingen benägenhet att göra något som
helst angrepp mot en radikal. Man överflyttade i stället, och detta

orättvist, ansvaret på den tidigare regeringschefen Laval, vilken icke tillhörde folkfronten och redan tidigare åsamkat sig dennas förbittrade angrepp på grund utav den försonliga hållning, han under den abessinska konflikten intagit gentemot Italien. Laval liksom de La Rocque utmålades som fascist, och ansvaret för deflationspolitiken blev på så sätt i sista hand även det överflyttat på de franska fascisterna.

Som främste ledare för folkfronten framträdde under valrörelsen Léon Blum. Med osviklig konst ledde han propagandan mot nazism, fascism och deflation och lyckades frampressa en verklig hetsstämning bland sina anhängareskaror. Mest inriktade han sin kritik mot deflationen och detta utan att ta hänsyn till att, som han väl visste, det var hans nära folkfrontsvänner radikalerna, som åstadkommit den.

Radikalerna hade utav naturliga anledningar mindre lätt att följa med i takten. De voro ju delvis själva angripen part, men de låtsade sig icke veta om det. De följde snällt i Blums kölfåra.

Léon Blum var icke blott häftig i kritiken, han var även frikostig i löften. Ett citat ur ett av hans tal är som en sammanfattning av det tema han varierade:

»Ni lida. Kapitalismen bär skulden därför. Det finns ingen kris av överproduktion. Krisen är en sådan av underkonsumtion. När ni, när vi fått herraväldet, då skall det bliva slut på edra umbäranden.»

* * *

Vid valen i maj 1936 segrade tack vare de gemensamma listorna folkfronten över hela linjen, men socialisterna och kommunisterna togo in huvudparten av vinsterna. För första gången hade det gamla radikala partiet, republikanernas starka slagfront alltsedan 1880-talet, sjunkit ned till andra planet. Från den lilla, i olika grupper splittrade skara 1890-talets socialister utgjort, hade de vuxit ut till vänsterns och deputeradekammarens talrikast företrädde parti. Denna frammarsch var till stor del Léon Blums verk. Han var partiets chef och skicklige taktiske ledare. Han var även folkfrontens självskrivne kandidat till konseljpresident. Sedan Herriot utav sjukdom tvingats att draga sig tillbaka från aktivt ingripande i de dagspolitiska debatterna, fanns inom vänstern ingen som kunde göra Blum rangen stridig. Han var dess främste kulturfigur liksom dess skickligaste politiker och

»debater». I början av juni 1936 hade han sin ministär färdig. Blum hade framgått med klokhet och måtta, visat sig mån om att upprätthålla folkfrontens sammanhållning. Allt från början förklarade han att det icke var hans avsikt att förverkliga rent socialistiska mål. Visserligen ansåg han övertagandet av regeringsmakten vara en första etapp hän emot vad senare komma skulle, men för tillfället gällde det att realisera folkfrontens program.

Hade Blum 1925 händelsevis varit i stånd att bilda en ministär, skulle han sannolikt omedelbart gått i författning om att förbereda Frankrikes avrustning och att införa en engångskapitalskatt. År 1936 lade han sitt handlingsprogram efter helt andra linjer. Den ekonomiska krisen var frågan för dagen, vars lösning fick gå före allt annat, och denna gång avförde Blum och hans finansminister Vincent Auriol det gamla agitationsnumret om engångskapitalskatt från dagordningen. När uti september månad kommunisterna ånyo grävde fram det, lämnade Auriol dem det franka svaret, att en dylik brandskattning av kapitalet icke på långa vägar kunde inbringa de belopp, som numera voro erforderliga. Man finge handla efter en annan formel än »att kapitalet kan allting betala». Det var nödvändigt att tillgripa en praktisk lösning och Blum och Auriol, bägge trogna läsare utav moderna nationalekonomiska teorier, trodde sig sitta inne med hemligheten för en dylik: den tidigare deflationen skulle man snarast söka utbyta mot en reflation; en devalvering skulle icke behöva tillgripas; det skulle icke längre visa sig erforderligt, åtminstone icke under återstående kristid, att se till att inkomster och utgifter i budgeten årligen täckte varandra; i stället gällde det att giva en psykologisk impuls åt hela affärlivet.

Enligt Blums och Auriols diagnos var Frankrikes sjukdomstillstånd beroende på underkonsumtion. Genom allmän höjning av löner skulle man stegra köpkraften, därigenom öka konsumtionen och ånyo sätta fart i produktionen. Visserligen fick därunder kapitalet och företagarna vidkännas väsentliga och omedelbara offer. Men ett samarbete med dem var icke förty en nödvändig förutsättning. Blum och Auriol underskattade ingalunda kapitalets betydelse för den produktiva verksamheten. Samtidigt med löneförhöjningarna avsågo de att genomföra en rad utav sociala reformer, däri inbegripet en minskning av arbetstiden, och de hoppades kunna på så sätt återföra till produktionen större delen av de arbetslösa. Men även då räknade de på hjälp av kapitalet, att

detta skulle under en period av växande produktivitet kunna finna de medel, som bleve erforderliga för den rationalisering av industrien, som i sin tur kunde möjliggöra, att trots minskad arbetstid avkastningen per arbetare hölles uppe vid minst samma nivå som tidigare. — Deras ekonomiska program var sålunda utav en helt annan art än vad de tidigare framkommit med under 1920-talet. Det var ett deras speciella och allt från början möttes det utav den ekonomiska sakkunskapen och affärsvärlden i Frankrike med tvivel på huruvida det ur teknisk synpunkt motsvarade vad som erfordras för att övervinna den ekonomiska krisen. Desslikes frågade man sig, om Blum och Auriol lyckats finna en bestämd gräns för de offer, de komme att fordra av kapitalet, och om denna gräns verkligen vore så dragen, att den lämnade kapitalet den rörelsefrihet, förutan vilken dess fruktbara roll för produktionen, den dess produktivt sociala insats, varmed Blum och Auriol sade sig räkna, icke kan fullgöras.

I överensstämmelse med detta ekonomiska program framlade Blum redan uti juni månad 1936 en lång följd av sociala lagförslag. De blevo nästan utan motstånd antagna av parlamentet och inom några veckors tid. Bland dessa lagförslag ingingo de betydelsefulla om kollektivavtal och betald semester för anställda inom alla yrken.

Desslikes var det i överensstämmelse med programmet, som Blum i början av juni månad genom den s. k. Matignon-överenskommelsen lyckades avpressa arbetsgivarna väsentliga löneförhöjningar, varierande mellan 15 och 25 %, löneförhöjningar som givetvis icke kunde undgå att omedelbart öka produktionskostnaderna. Blum och Auriol ville undvika, att exportindustrierna i proportion därtill ökade sina försäljningspriser och blevo ytterligare handicapade av produkter från andra länder. De utlovade därför komparationer åt vissa industrier i form av förskott från staten. Detta var ett sätt att liksom ingå allians med kapitalet och det bidrog dessutom till att öka deficitet i statskassan samt att göra denna ytterligare avhängig av lånemarknaden. Allt från början blev sålunda läget tilltrasslat och tvingade regeringen att i fortsättningen spela på två strängar, svåra att inbördes harmonisera: vidsträckta medgivanden åt arbetarna och samtidigt bemödande att ingiva kapitalet det förtroende, som kunde göra det benäget till försträckningar åt statskassan.

Vad den andra punkten från 1925 beträffar, kravet på omedelbar

avrustning, ströks den resolut från dagsprogrammet. Hitlers framträdande och Tysklands samt Italiens upprustning hade fört Blum på andra tankar. Han önskade en demokratiens internationella krigsberedskap, och allt från tillträdet av sin regering fick han en känsla av att hans land levde under ständigt hot av ett överfall från öster, ja, att just den omständigheten att han fått ledningen ökat denna krigsfara, eftersom man i Tyskland börjat räkna med, att hans regeringstid skulle urarta uti ekonomisk krasch och social revolution. I stället för att avrusta lämnade Blum full frihet åt den försvarsivrande krigsministern Daladier att igångsätta ett intensivt arbete för att sätta försvaret i stånd.

Blum hade på 1920-talet varit den som mer än någon annan förhindrat erforderliga anslag till försvaret. Från sin höga ståndpunkt vid världskrigets slut hade det franska försvaret sjunkit ned till ett efterblivet stadium. Allt saknades, framför allt modern materiel, sådan som i så riklig mån Tyskland under senare år anskaffat. Det blev nu Blum, som satte in sin kraft på att råda bot för vad han tidigare försyndat. Anslagen till försvaret höjdes över hela linjen, ett rekonstruktionsarbete utfördes, Frankrike fick ånyo en slagkraftig armé, rikt utrustad på all modern materiel, sådan som den demonstrativt förevisats för hela världen vid trupprevyn den 14 juli 1937. — Om de borgerliga partierna under de första åtta regeringsmånaderna knappast utsatte Blum för något som helst angrepp, i varje fall inte något personligt, var detta deras sätt att frambära sitt tack till franska försvarets återuppbyggare.

Gentemot parlamentet fick Blum omedelbarligen en stark ställning. Redan den första förtroendeomröstningen för regeringen gav honom 385 rösters majoritet. Denna siffra har sedermera ända intill juni 1937 hållit sig i stort sett konstant. Blum har sålunda kunnat stödja sig på den största majoritet, som förekommit under Tredje republiken. Och han har vetat att utnyttja sin ställning!

Så länge han satt i oppositionen, ansåg han alla medel tillättna för att förbereda en stundande social revolution. Han utnyttjade då de olika vägar, som den franska deputeradekammarans arbetsordning i så riklig mån erbjuder, för att försinka det parlamentariska arbetet och förhindra antagandet av de borgerliga regeringarnas förslag. I tid och otid väckte han och hans partivänner

interpellationer, ställde motförslag och drogo ut på debatterna i det oändliga.

Redan tidigt hade Blum organiserat sin egen kammargrupp till disciplin och 1933 genomfört en bestämmelse om att den socialistiske deputerad, som röstade emot kammargruppens majoritetsbeslut, skulle uteslutas. Som regeringschef krävde han, om ock med mindre framgång, en likartad disciplin av regeringsblockets samtliga partier, och han lyckades, under hänvisning till att landet ekonomiskt och utrikespolitiskt befann sig inför en katastrof, få genomförd en sådan omläggning av kammarens arbetsformer, att debatterna begränsades till små hastigt övergående skärmytslingar, att interpellationerna i flertalet fall blevo i frid begravda och att rätten att i sista stund framlägga ändringsförslag i realiteten sattes ur spelet. Därigenom kom det snabbhet och ordning uti kammarens arbete. Utan strid genomfördes fullständig omläggning av dess arbetssätt. Ett flertal av de reformer härför, som Poincaré alltsedan 1898 påyrkat och under en kortare tid 1926—27 fått tillfälligt tillkämpade, de reformer, som sedermera Doumergue förgäves bemödat sig att få införda, hade alltifrån juni 1936 i ett slag vunnit burskap.

Att så kunnat ske berodde framför allt på två omständigheter.

Blums uppstigande till makten hade runt om i Frankrike av vida lager hälsats med en entusiasm, som närmade sig jubel. Hans person imponerade, ej minst hans allmänt erkända intellektuella överlägsenhet och hans bestämda sätt att utan prutmån ställa sina krav. Hela folket var stolt över Blum som kulturperson och ej minst det intellektuella Frankrike fylkade sig förtroendefullt kring denne musernas älskling, fru Musicas trogne tillbedjare. Bönderna hade tilltalats av hans tidigare fredspropaganda, fosterlandsvännerna inom alla partier utav hans nu påkomna försvarsvilja, statstjänarna och andra lönetagare hade korat honom som sin banérförare, alltsedan han framträtt som främste motståndare mot den föregående deflations- och lönereduktionspolitiken. Arbetarna voro fyllda av stolthet över att det var deras partichef, som tagit ledningen. Det var ju ändå för första gången i Frankrikes historia som industriarbetarklassen på så sätt insattes på högsta maktposten inom samhällslivet. Deras långa agitationsarbete hade sålunda burit frukt, de kände det som om de själva innehade makten — och under månader skulle de handla som om de verkligen innehade den! Kommunisterna hade, troligen på order av Moskva,

bekymrat för den fransk-ryska alliansens fortvaro, tillsvidare grävt ned stridsyxan. Under hela det år Blum kom att regera utförde de visserligen i det tysta ett mullvadsarbete, och inom fackföreningarna, vilka med förvånansvärd snabbhet fingo sitt medlemsantal ökat till fem miljoner, utförde de systematiskt ett värvningsarbete, som man numera kan se ha burit rika frukter. På många håll är det kommunisterna som tagit ledningen av fackföreningsrörelsen och redan så tidigt som i maj och juni 1936 var det deras små elitkårer, som utdelade parollen och med våld upprätthöll disciplinen under strejkerna och fabriksbesättningarna. Tidvis ha de, särskilt i samband med Spanien-frågan, där de, även med risk av krig, påyrkat hjälp till de röda, fört ett häftigt språk mot regeringen. Men i deputeradekammaren och på större möten ha de i regel visat sig undfallande och förkunnat sin lojalitet mot folkfronten och dess chef. — De tvättäkta socialisterna hade alltsedan kongressen i Tours 1920 övertygats om, att ingen var så långtgående revolutionär som Léon Blum, att han i ingen mån prutade av på sitt slutmål, att ingen heller bättre än han visste att med taktisk fintlighet finna vägen till detta. De hade aldrig tvivlat på honom. I deras ögon är han den omutligt rättrogne, vilken icke väjer undan för något motstånd, fylld som de veta honom vara av en icke obetydlig grad av fanatism och av sin kallelse som den franska socialismens store profet.

Det var denna starka folkpopularitet, på vilken Blum ansåg sig kunna bygga som regeringschef. Oppositionen likafullt som folkfrontens deputerade kände väl till denna hans personliga pondus och rättade sig därefter. Regeringsmajoriteten blev hans trogna verktyg. Samtidigt var oppositionen efter engelskt mönster »hans majestäts trogna opposition». Sällan har en regeringschef — alltintill sista tid — haft en så foglig opposition. Under de första månaderna gav man vika i allt och det under förklaringen, att man hade skyldighet lämna Blum fältet fritt för att företaga sitt experiment, ty bäst vore att folket självt finge erfara deflationens verkningar och bedöma dess värde därefter.

Léon Blum har sedan 1919 uti sin bok »La réforme gouvernementale» utdömt den tidigare franska parlamentarismen och mot den riktat samma kritik som Poincaré. Han hade i den även framlagt ett utförligt reformprogram som bl. a. åsyftade regeringsmaktens stärkande samt senatens avskaffande.

Den senare frågan har regeringschefen Blum helt lämnat åt sidan. Med påfallande iver har han bemödat sig om samarbete med senaten. Dess sedan gammalt sunda arbetsformer har han icke sökt förändra och han har varit en trägen deltagare uti dess som alltid ytterligt sakliga debatter. Med iver har han brutit en lans med senatens grand old man, förre konseljpresidenten, finans-experten Joseph Caillaux, Blums jämbördige som intellekt och tatarbegåvning, hans överman i teknisk-ekonomisk insikt. I frågor där Blum visat sig omedgörlig gentemot deputeradekammaren, har han smidigt böjt undan för senaten. Först när så sent som i juni 1937 senaten bestämt motsatte sig att bevilja honom en så gott som obegränsad fullmakt, utan angivande av några som helst riktlinjer eller förpliktelser, för landets hela ekonomiska och monetära omstöpning, och först när på grund härav Blum ansåg sig nödsakad att inlämna regeringens avskedsansökan, uppstod en klar brytning mellan honom och senaten. Men även då aktade han sig för att upptaga någon strid efter linjen senatens avskaffande och han har icke återupptagit denna punkt på sitt gamla reformprogram förrän på den socialistiska partikongressen den 14 juli i år.

Den väsentliga punkten i sitt reformprogram — regeringsmaktens stärkande — har Léon Blum däremot fullt genomfört, icke för all framtid men väl under sin egen regerings tid. Det anmärkningsvärda är nämligen, att denne demokratiska parlamentariker såsom regeringschef har satt deputeradekammaren så gott som ur spelet. Han har gjort det genom den omläggning i arbetsättet, varom ovan talats; men i än högre grad genom ett tillvägagångssätt, som är hans egen uppfinning. I en följd av de allra viktigaste frågor — tullar och kontingentering, 40 timmars arbetsvecka, skiljedomsförfarande, överenskommelse med Banque de France —, frågor av den natur, som tidigare deputeradekammarens utskott in i detalj kalftrade, har Blums regering, *under hänvisning till ärendenas brådskanie art*, ingått till parlamentet enbart med några allmänna principlinjer och förbehållit sig att själv få på förordningens väg utarbeta de närmre föreskrifterna. Och under ett års tid har parlamentet — vilket är något enastående i Tredje republikens historia — fallit undan för dessa regeringens krav och utställt till den fullmakter så att säga in blanco. — Regeringen har ständigt kunnat åberopa att skyndsamhet vore av nöden för att undgå en katastrof. — Det är denna omständighet som jämte Blums

personliga popularitet förskaffat regeringen en nästan diktatorial ställning.

Medveten härom har den även i andra stycken tillåtit sig självrådighet. Det finnes icke så få fall, där den med påtaglig partiskhet företagit omändringar på höga poster inom administrationen gentemot män, som vågat ha en annan politisk åsikt. Den har starkt inkräktat på mötesfriheten. I forna tider skulle dylika åtgöranden omedelbart föranlett interpellationer i kammaren. Blums regering har som sagt gått fri från dylikt besvär. Den har till slut vågat sig ända därhän, att den som följd av presspropagandan, vilken föranledde inrikesministern Salengro att beröva sig livet, framlagt ett förslag till omändring av pressfriheten, åsyftande att överflytta vissa pressmåls avgörande från jury till brottmålsdomstol. Allt sedan restaurationen och Napoleon III:s dagar har det republikanska Frankrike ansett pressmåls hängskjutande till jury som ett av de principiella republikanska kraven, en den säkraste mätare på om man levat i frihet eller under diktatorialt styre. Blums styrka liksom hans avsikter kunna icke bättre avläsas än genom denna hans attack på pressfriheten. Deputeradekammaren antog lagförslaget. Senaten förkastade det, men först så sent som uti maj 1937, då folkopinionen redan svängt och oppositionen mot Blum börjat taga fasta former.

Samtidigt som Blum på detta sätt vetat att bemästra parlamentet, har han gentemot valmän och parti ständigt betygat sitt demokratiska beroende av dem. Inför sitt parti har han framträtt som dess förtroendemän, vilken i allt var bunden av dess vilja. Visserligen har han varit böjd att även från dess sida anhålla om fullmakter in blanco, men i regel har han hållit sig i nära kontakt med den socialistiska partistyrelsen och han har utvidgat detta samarbete till att även omfatta landsorganisationen. I många stycken har han fått dessa instanser att vid meningsskiljaktighet övergå till hans egen åsikt, men i andra fall och däribland så viktiga som tillämpandet av 40-timmarsveckan har han ansett sig nödsakad att frångå sin ställning och följa deras anvisningar, detta även då han varit övertygad om att nyttan av ett reformförslag omintetgjordes genom den på så sätt omlagda linjen. Han var av övertygelse motståndare till att genomföra 40 timmars arbetsvecka efter formeln 5×8 . Han visste, som tidigare framhållits, att en minskning i arbetstiden måste förenas med en industriens rationalisering, som möjliggjorde att arbetsresultatet per

man icke sjönk. Han hade klart för sig vilken fara som hotade Frankrike, om formeln 5×8 skulle, som nu faktiskt blivit fallet, leda till att den nödvändiga personalen inom varje företag ökades i så hög grad att t. ex. järnvägarna för sin del måste intaga 75,000 man ny personal, men samtidigt avkastningen per man genomgående minskades. I Tyskland har produktionen vid kolgruvorna uti maj 1937 varit 14,5 % högre än i maj 1936. Som följd av det sätt varpå 40-timmars arbetsveckan tillämpats i Frankrike, har för samma tidsperioder produktionen i dess kolgruvor sänkts med 11 %, — vilket för övrigt tvingat Frankrike att för samma månader höja sin import av kol från 167 miljoner francs till 358. Genom formeln 5×8 kunde man visserligen tillfälligt minska den i förhållande till andra länder aldrig så värst betydande arbetslösheten i Frankrike. Men man utsatte sig för faran att genom denna åtgärd framtvinga *sysslöshet för all maskinkraft* under två dygn utav veckans sju. På grund därav var Blum en motståndare mot denna formel. Men han föll undan. Parlamentet vågade han trotsa, arbetaropinionen erkände han vara sin överman. Han toppred parlamentet, men arbetaropinionen toppred honom. Tidigare hade deputeraden ansett sig ha genom sin valkrets fått bemyndigande att i sin person representera folket i dess helhet och jämte övriga deputerade vara det enda och högsta uttrycket för den folksuveräna viljan. Blum däremot har uppträtt som de socialistiska väljarnas representant, vilken det inom parlamentet och såsom regeringschef tillkom att först av allt bevaka deras önskemål, vara ett verktyg för det socialistiska partiets kongressvilja. Av nödvändighet har han dessutom fått rätta sig efter landsorganisationen och oorganiserade arbetareopinioner, som bildat sig vid varje strejktillfälle. Han har sålunda visserligen befriat den utövande regeringsmakten från ett olidligt parlamentariskt tvång. Men det ligger fog för det uttryck, som fällts, att han samtidigt i viss mån överflyttat regeringens beroende från det genom allmänna val utsedda parlamentet till partikongresser och till den spontana företeelse, som ganska träffande döpts till gatans parlament.

* * *

Det kan här icke vara tal om att lämna en kronologisk redogörelse för Blums olika regeringshandlingar, av vilka de viktigaste likväl redan omnämnts. Det är ej heller av behovet påkallat, ty

de avgörande händelserna ha inträffat under tvenne begränsade tidsperioder: de första veckorna efter regeringstillträdet i juni 1936 samt de sista veckorna av ministärens tillvaro i juni 1937. Vad den förra perioden beträffar bör den egentligen utsträckas till att omfatta även de senaste veckorna i maj, ty det var under dem som de händelser inträffade, vilka kommo att bli avgörande och giva Blums politik en delvis annan inriktning än vad han ursprungligen avsett.

Med naiv optimism såg Blum efter valen i maj 1936 framtiden i rosenrött. Han klädde sin förhoppning i följande ord: »Frankrike går i spänd väntan, men som en ung brud.»

Han glömde i den stunden de verkningar en politisk hetskampanj nödvändigt utlöser hos folkmassor, som blint trott på överdrifter och löften. Arbetarna gingo visserligen i spänd väntan, men för att själva kunna övertaga ledningen av fabriker såväl som politiken, att om så med våld dekretera löner och arbetstid. När av konstitutionella hänsyn, som de icke kände till eller fäste avseende vid, Blum icke omedelbart efter valen bildade regering, blev väntan dem för lång och i slutet av maj togo de saken i egen hand, nedlade arbetet och besatte fabriker. Bruden gick icke längre i spänd väntan: hon började slåss och om natten lade hon sig att sova i fabrikslokalerna. På kvällen samma dag bildade Blum regering riktade han per radio en vädjan till arbetarna att utrymma fabriker. Hans ord vunno icke gehör. Strejkerna fortsatte, besättandet av arbetsplatserna med dem.

Det är en fråga för framtida historieskrivning att — så långt eller rättare sagt kort som det kommer att stå i dess förmåga — utröna vad som försiggick under de kommande dagarna. För oss ligger det höljt i dunkel och allehanda rykten löpa. Är där någon av de medagerande som fullt kan överblicka händelseförloppet och de olika skäl, som bidrogo till att Blum den 12 juni lyckades förmå arbetsgivarna att ingå den s. k. Matignon-överenskommelsen? Än mindre kan man göra annat än förmodanden om de planer efter olika tankebanor, som under de dagarna sannolikt korsade Léon Blums hjärna. Men det är icke uteslutet, att bland dessa planer även ingick den, huruvida icke tidpunkten för en social revolution ändå vore kommen. Valen hade visat en marsch åt vänster som aldrig tidigare och de franska arbetarna stodo tydligen färdiga. Ett ord från honom och kolonnerna skulle sätta sig i marsch. Eller skulle han hålla sig i reserv och låta kommunisterna ta an-

svaret? En episod pekar åt den senare lösningen. Den 9 juni förklarade Thorez på ett jättemöte, att kommunisterna voro färdiga att omedelbart övertaga regeringsansvaret, och Blum, som övervar mötet, lär demonstrativt ha gått fram och skakat hans hand. Det säges att i sista stund Moskva gav kontraorder i fruktan för tysk aktion i fall av fransk revolution. Det säges att upplysningar från krigsdepartementet om tysk koncentration utmed franska östgränsen inverkat på Blums slutliga hållning och att han senare under hela Spanienkonflikten tagit lärdom härav. Det säges också, att arbetsgivarna gävo vika först sedan utrikespolitiska skäl framförts. Men dylikt är rykten och jag vågar ej fästa tilltro till dem, även om jag i detta sammanhang anför dem som plausibla och av den art att de böra uti i en karakteristik av Léon Blum övertänkas som möjligheter och då som mycket betydelsefulla sådana för ett helhetsomdöme om Blums person och politik. — I varje fall är det en medlem av Franska institutet, vilken i en så ansedd tidskrift som *Revue des Deux Mondes* vitsordat deras sanningsenlighet.

Blums handlingsfrihet beskars dels av arbetarnas från strejkrörelsen i maj 1936 inlärda vana att icke respektera laga ordning, men väl tro på att kunna genomdriva måttlösa fordringar, dels av nödvändigheten av att ständigt taga hänsyn till en möjlig militär konflikt.

Genom arbetarnas nedbrytande av respekten för laga ordning uppstod ett osäkerhetsmoment på den franska arbetsmarknaden och en indisciplin i arbetet, som minskat avkastningen, varit hinderlig för produktionsledningen vid uppgörande av kalkyler och kontrakt samt indirekt påskyndat kapitalflykten.

Faran för en krigisk konflikt har dessutom tvungit Blum till sådana eftergifter mot kapitalet, som han under andra förhållanden sannolikt icke skulle varit benägen för. Han har ständigt måst räkna med att i krig måste man ha tillgång på kapital och regeringen möjlighet att på lånemarknaden uppdriva dylikt.

Stora kretsar utav hans egna partivänner ha liksom kommunisterna haft svårt att godkänna dylika hänsyn. De finnas som nu vilja stämpla honom som partiförrädare. Uppgörelsen mellan dessa åsiktsbrytningar inom Blums egna skaror har ägt rum först för några veckor sedan på en partikongress i Marseille. Men på grund av de händelser, som då redan inträffat och som förskjutit hela läget, fördes attackerna mot honom där väsentligen efter en

annan linje: man anklagade honom för att ha böjt sig för senaten, för att ha inlämnat regeringens avskedsansökan och ingått uti Chautemps' radikala ministär. Oppositionen inom partiet hade önskat, att Blum förverkligat vad han förr i världen talat om, nämligen att mot parlamentets önskan bibehålla styret och om så hade visat sig erforderligt giva signal till en social revolution. Punkt för punkt bemötte Blum anmärkningarna och genom hela hans anförande gick som en röd tråd strävan att få arbetarna att begripa, att ett franskt inbördeskrig vore detsamma som en direkt invit till landets fiender att företaga ett överfall.

Det var emellertid först långt in på 1937 som den borgerliga och socialistiska oppositionen mot Blum började att taga fastare former. Under hela 1936 bars Blum uppe av en stark folkopinion.

Ett första tvivel på hans förmåga och framgång hade likväl börjat insmyga sig i folkmedvetandet redan under de sista dagarna av september 1936, då regeringen framlade förslag om devalvering.

Uti början av juli 1936 hade finansministern Vincent Auriol börjat tillämpa den under så stora löften bebådade reflationspolitiken. Till äventyrs hade den vid en tidigare tidpunkt kunnat giva en viss ekonomisk impuls till ökad företagsamhet. Efter strejkerna och det nya indisciplinära läget på arbetsmarknaden uteblev denna. Auriols finanspolitik slog från början ohjälpligen slint: produktionen sjönk hastigt, utrikeshandeln desslikes, kapitalet sökte sig förvärvskällor i andra, socialt mer trygga länder, guldströmma ut ur Banque de Frances källarvalv. Löneförhöjningarna hade väsentligt ökat produktionskostnaderna, statens utgifter stigit utan att motsvarande ökade skattebelopp influtit, priserna gått kontinuerligt i höjden. Köpkraften hade visserligen omflyttats mellan olika samhällslager, men därigenom hade ingalunda dess summa ökats; den minskade företagarvinsten förhindrade ny kapitalbildning, en sådan som var erforderlig för en rationaliserings genomförande. Samtidigt blev företagens låga vinstmöjligheter en anledning till att det tesauriserade kapitalet kvarblev i sina gömställen. Man talade allmänt om, att fransen var övervärderad och att regeringen, hur mycket den än protesterade däremot, endera dagen skulle se sig nödsakad att företaga en devalvering. Som följd härav aktade industrimännen sig nogsamt för att från utlandet taga in de tillgodohavanden, som de möjligen där ägde, bemödande sig om att på så sätt undvika stora förluster

vid en devalvering och bibehålla vid orubbad köpstyrka en för inköp av råvaror i utlandet erforderlig rörelsefond.

Affärsmännens förmodan att en devalvering skulle bli nödvändig visade sig riktig. De sista dagarna i september 1936 ansåg sig regeringen tvungen att till parlamentet ingå med förslag därom. Den 2 oktober devalverades francen till ungefär $\frac{2}{3}$ av sitt dåvarande värde. Den devalvering Auriol företog motsvarade emellertid tekniskt icke de devalveringar man företagit i andra länder. Det var en sådan, omformad efter hans program för ökad köpkraft och som följd därav förbunden med rätt för regeringen att ytterligare höja arbetarnas löner. Den kom därför endast att medföra en snabbt övergående och begränsad lättnad. Exporten ökades ej, men priserna stego i ökat tempo. Inom kort gjorde sig dyrtiden även för arbetarna mer kännbar än någonsin.

Sedan dess ha Blum och Auriol vid upprepade tillfällen ånyo korrigerat vissa detaljer i sin reflationspolitik: bortlagt varje hot om repressalier mot de kapital, som icke frivilligt ville återvända till Frankrike, utlovat en social paus. Men i stort sett ha de halsstarrigt bibehållit sitt reflationsprogram och ännu så sent som den 11 och 12 juli 1937 ha de på partikongressen i Marseille hävdad dess förträfflighet.

Genom en dyrköpt erfarenhet hade emellertid det franska folkets vida övervägande majoritet så småningom kommit till en helt annan uppfattning. Det hade lärt sig inse, att Blum—Auriols finansiella politik ruinerat folkets samtliga klasser, i främsta rummet medelklassen och småfolket. De enda som förtjänat på det och inhåvat stora vinster var det spekulativa stor kapital, som opererar på utländska börser. Trots de stora och upprepade lån regeringen upptagit såväl inom som utom landet närmade sig statskassan ett stadium, där den skulle sakna tillgångar för månads löpande utgifter. Regeringen hade redan fått tillgripa inflation. Handelsbalansen uppvisade ett för var ny månad ökat deficit. År 1934 hade i Banque de France varit deponerade 5,059 ton guld. I juni 1937 återstod därav endast 2,698. Guldkassan tålde icke någon ytterligare åderlåtning, om laga bestämmelser för sedeltäckning skulle upprätthållas och landet i fall av krig icke sakna tillgång till en monetär stridsfond. Till och med Blums närmaste man i regeringen, radikalen Daladier, ansåg

sig i juni 1937 föranledd att totalt utdöma Auriols ekonomiska politik.

Under de sista dagarna i maj och de första veckorna i juni utvecklade sig situationen med svindlande snabbhet och inom kort hade man kommit därhän, att man endast hade att välja mellan tvenne möjligheter: en regering Blum, ledande hän mot ekonomisk katastrof och alla en dyliks följder av sociala oroligheter och möjlighet till utländskt överfall, eller ett samförstånd mellan folkfrontens alla partier, med Blum som gisslan uti en radikal ministär, för omläggning av hela den av Blum—Auriol förda ekonomiska politiken.

Blum själv insåg situationens allvar och visste att handla därefter. Han inlade regeringens avskedsansökan; manade arbetarna till lugn; ingick som vice konseljpresident i Chautemps' ministär. Veckorna därefter fick han på kongressen i Marseille sitt parti att med 3,480 röster mot 1,866 godkänna detta handlingssätt. Därmed har han, om ock övergående, gjort sitt bidrag till att rädda den ekonomiska situationen.

På kongressen i Marseille meddelade han, att om händelsevis presidenten skulle åt honom ha lämnat uppdraget att bilda en ny ministär, han icke hade åtagit sig detta, ty ett sådant åtagande hade av händelseförloppets egen kraft måst leda honom till handlingar utanför lagens gränser och läget var sådant, att det icke tillät dylika äventyr. Den sociala utvecklingen borde visserligen ostörd få fortskrida, men inom lagens ramar. Ett inbördes krig var det varje partis skyldighet att undvika.

Givetvis hade under ansvarets tryck Blum vuxit, hans förståelse vidgats, hans socialistiska dogmatism avtrubbats!

Han mötte på kongressen ett svårt motstånd, men hans majoritet uppgick till bortåt två tredjedelar. Det är en händelse, vars betydelse icke får underskattas. Möjligen kan den tagas som ett tecken på att Léon Blum och hans parti är på väg hän mot en praktisk socialpolitik, sådan som redan tidigare tillämpats utav de engelska och svenska socialdemokratiska partierna. Det vore av ovärderlig vinst för framtiden om så skedde — sen må den kritiske med nog så stort berättigande inskjuta: men det har varit Frankrike en väl dyr uppfostran, en sådan, som nu senast kostat det icke mindre än tio miljarder i nya årliga statsskatter.